

Klimatdeklaration för byggnader

REMISSVAR GLASBRANSCHFÖRENINGEN

6 MAJ 2020

REMISSVAR: KLIMATDEKLARATION FÖR BYGGNADER Ds 2020:4

YTTRANDE 2020-05-06

Glasbranschföreningen, 103 25 Stockholm

Om Glasbranschföreningen

Glasbranschföreningen är en bransch- och arbetsgivarorganisation som samlar omkring 600 fasadentreprenörer, glasmästerier, bilglasmästerier och konstinramningsföretag med sammanlagt över 5 000 medarbetare. Föreningen samlar även ett 60-tal associerade medlemsföretag som återfinns på leverantörssidan av byggmaterial. Glasbranschföreningen är en medlemsorganisation som ingår i Svenskt näringsliv.

Sammanfattning remissvar

Glasbranschföreningen är mycket positiv till förslag som minskar resursförbrukningen och klimatpåverkan inom byggsektorn. Vi delar till fullo bilden av att det inom byggbranschen finns stor potential att öka kunskaper och incitament för att göra hållbara val och ställer oss därmed positiva till de i promemorian föreslagna åtgärderna. Vi anser dock att förslagen inte räcker för att uppnå 63 procent lägre klimatpåverkan år 2030 jämfört med 1990¹ och menar att byggnadens alla delar genom hela livscykeln och alla skeden måste omfattas av kravet på klimatdeklaration. Det behöver finnas incitament att inkomma med specifik data och det måste vara lönsamt att bygga klimatsmart. Vi håller med om att det visserligen behövs ett skyndsamt genomförande för att klara målen men för att genomförandet ska ge resultat och få acceptans är det viktigt att säkerställa att förutsättningarna är på plats i god tid, däribland klimatdatabasen och väl fungerande programvara. Marknaden behöver också en tidsplan med kommande krav som anger långsiktiga och tydliga spelregler och inte ändras efterhand.

I förslaget saknar vi den sociala hållbarheten. Hur vi mår beror enligt WHO och Centers for Disease Control and Prevention till 57 procent på våra fysiska och sociala miljöer. Vi förordar därför ett holistiskt synsätt som balanserar social och miljömässig hållbarhet. Att bygga hälsosamt är att bygga klimatsmart på riktigt och ger en win-win situation med väl genomtänkta lösningar som håller i längden.

Det är viktigt att regeringen tillsätter tillräckligt med resurser till Boverket som såväl ska upprätta klimatdatabasen och inhämta all den nödvändiga data (ett arbete vars omfattning inte bör underskattas), upprätta ett register och genomföra informationskampanjer. Lägg därtill att det kommer att finnas ett stort utbildningsbehov i en bransch som redan idag har problem med kompetensförsörjningen och behov av uppföljning.

---

¹ Regeringskansliet. Klimatdeklaration för byggnader Ds 2020:4, 2020, sid. 13.

Avgränsning

Klimatdeklarationen i dess nuvarande förslagsform riktar endast in sig på klimatpåverkan i produkt- och byggproduktionsskedet. För val av rätt produkter ur ett livscykelperspektiv är det dock viktigt att alla faser tas i beaktande redan vid införandet av klimatdeklarationslagen. Användnings- och slutskedet inklusive rivning och återbruk har stor betydelse för att rätt produkter (det vill säga de som är hållbara över tid) väljs i design- och planeringsskedet. Eftersom Sverige sticker ut negativt i jämförelse med andra europeiska länder vad gäller tillämpningen av livscykelberäkningar,² bör klimatdeklarationer omfatta hela cykeln.

Tydligare syfte

Det hade varit önskvärt med ett tydligare syfte än ”att minska klimatpåverkan vid uppförande av byggnader genom att synliggöra denna påverkan”³. Minska med hur mycket till när? Vad ska vem göra med den färdiga klimatdeklarationen och hur ska den följas upp om den upprättas först när byggnaden står klar och inga kravnivåer har angivits? För vem tas klimatdeklarationen fram och vem ska sedan använda den? Beställaren? Hyresgästen?

Byggherren föreslås ansvara för upprättandet och inlämnandet men kanske borde det vara beställaren/fastighetsägaren som borde ha ansvaret eftersom de är yttersta upphandlaren? Den enda funktion, så som förslaget är utformat nu, är att deklarationen ska lagras i Boverkets databas. Dess syfte är varken efterlevnad av minimikrav eller att deklarerera byggnadens innehåll/prestanda. För att uppnå effekt behöver gränsvärden formuleras, deklarationer upprättas i tidigt skede och hela livscykeln tas i beräkning. Och allt detta redan när lagen träder i kraft eftersom branschen behöver långsiktiga och tydliga spelregler som inte ändras efterhand om vi ska kunna öka bostadsbyggandet i den takt som regeringen önskar och samhället behöver.

Undantagna byggnadstyper

Vi avstyrker förslaget om att undanta tillfälliga byggnader, industrianläggningar, verkstäder och ekonomibyggnader för jord- och skogsbruk. De har en avgörande klimatpåverkan där valet av byggmetod och produkter gör stor skillnad. Tillfälliga byggnader avsedda att användas endast under två år genererar en stor klimatskuld sett till antal år i bruk och ger en skev livscykelanalys. Slutskedet och särskilt återbruket av ingående delar blir centralt vilket, förutsatt att alla skeden tas i beaktande, bör inverka på klimatdeklarationen och ge en fingervisning om alternativ kan vara att föredra. Industribyggnaders klimatpåverkan bör räknas in i produktionens klimatavtryck. Naturvårdsverket menar att industrier räknas som miljöfarlig verksamhet och enligt de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken ska den som driver en industri minska anläggningens påverkan på hälsa och miljö så långt det är rimligt. I delrapporten ”Så klarar svensk industri klimatmålen” från IVA-projektet Vägval för framtiden skrivs att ”Genom att den svenska industrin utvecklas till att bli klimatneutral ökar den globala klimatnyttan av varor producerade i Sverige. Den globala klimatnytta som svenska produkter ger vid användning bör därför även beaktas i målen för Sveriges klimatpåverkan.”⁴

Klimatdeklarationens omfattning, produkt- och byggproduktionsskedet

Vi motsätter oss att förslaget endast omfattar produkt- och byggproduktionsskedet utan att se till hela livscykeln. Användnings- och slutskedet har stor inverkan på valet av byggmaterial och

² Regeringskansliet. Klimatdeklaration för byggnader Ds 2020:4, 2020, sid. 27.

³ Regeringskansliet. Klimatdeklaration för byggnader Ds 2020:4, 2020, sid. 5.

⁴ Kungl. Ingenjörsvetenskaps akademien. Så klarar svensk industri klimatmålen, En delrapport från IVA-projektet Vägval för klimatet, april 2019, sid 7-8.

byggnadsmetod samt innovationsviljan att utveckla nya lösningar. Med dagens förslag föreligger risk för felaktiga beslut. Oberoende parter bör ta fram studier som möjliggör jämförelser mellan olika lösningar. Exempelvis huruvida en tvåglasruta genererar mindre klimatpåverkan genom livscykeln (inklusive slutskede) jämfört

med en treglasruta som har högre klimatpåverkan i tillverkningen men mindre i driftsfasen. Ett annat exempel beträffande glas är att titta på om klimatpåverkan i tillverkningen av solskyddsglas motiverar energibesparingen i minskad nedkylning men eventuellt också försvårar återvinning.

Klimatdeklarationers omfattning, klimatskärm, bärande konstruktion och innerväggar

Vi ställer oss frågande till varför endast klimatskärmen, bärande konstruktioner samt innerväggar omfattas och menar att det leder till en snedvriden ansvarsfördelning. Exempelvis undantas installationssektorn, markarbeten, belysning samt fiber- och elkablar⁵ i förslaget trots att valet av ventilationssystem, elförsörjning, vatten- och avloppslösning har stor inverkan på byggnadens totala klimatavtryck och potential till förbättring. Särskilt i spåren av klimatförändringarna ökar trycket på dessa byggdelar. Genomtänkta val av markberedning och anpassningar till tomternas förutsättningar samt krav på återställande ger även de stora miljövinster och påverkar valet av byggmetod. Ska vi bli klimatneutrala till år 2045 finns det skäl att livscykelanalysen startar redan i markanvisningsskedet.

Klimatdatabas

Många av de projekt som kommer att ansöka om bygglov efter den 1 januari 2022 är redan under projektering. Därför behöver en öppen klimatdatabas med väl underbyggda data och bevisat välfungerande verktyg (klimatkalkylprogram) vara på plats och testade i god tid innan förslaget träder i kraft, minst ett år i förväg. Trafikverkets förordade kalkylprogram täcker, så som utformat idag, inte behoven utan bör vidareutvecklas för byggnader. För att kunna ställa krav på företagen att klimatdeklarera från och med den 1 januari 2022 är grundförutsättningen att klimatdatabasen innehållandes alla nödvändiga data finns på plats den 1 januari 2021 och att välutvecklad programvara finns tillgänglig.

Produktspecifik data

Det vore önskvärt med förtydligande kring hur ”användningen av produktspecifika klimatdata med högre noggrannhet ska uppmuntras”. Här behövs tydliga inbyggda incitament i systemet för att det ska bli lönsamt att inkomma med önskade data, Boverket bör därför tilldelas uppdraget att upprätta ett incitamentsprogram för dem som inkommer med klimatdeklarationer baserade på specifika data.

Det behövs också närmare förklaring kring vilken specifika data som avses, hur den ska presenteras samt riktlinjer för framtagandet. En livscykelanalys kan exempelvis göras på många olika sätt och därmed ge vitt skilda resultat som försvårar en jämförelse.

Förutsättningar för livscykelanalyser

För att kunna göra korrekta livscykelanalyser (som ligger till grund för miljövarudeklarationer och önskad specifik data) är det viktigt att ange byggnadens beräknade livslängd. Det är stor skillnad att fördela klimatpåverkan på 100 år, 50 år eller två år för en tillfällig byggnad. Kanske bör vi i framtiden deklarerat årlig klimatpåverkan?

---

⁵ Regeringskansliet. Klimatdeklaration för byggnader Ds 2020:4, 2020, sid. 44 och 92.

Social hållbarhet

De sociala hållbarhetsaspekterna saknas i förslaget om klimatdeklarationer. Det är människor som ska bo och arbeta i de livsmiljöer vi bygger, här tillbringar genomsnittssvensken över 90 procent av sin tid! Energieffektiviseringen som dessutom föreslås skärpas ytterligare⁶ är bra men har resulterat i en jakt på tiondelar i U-värden vilket minskat andelen fönster till ohälsosamma nivåer - helt i strid med forskningen, som visar på vikten av tillräckligt med dagsljus för folkhälsan. Låt oss inte göra om samma misstag genom att se till enskilda intressen. Vi behöver ha ett holistiskt synsätt som balanserar social och miljömässig

hållbarhet. Att bygga hälsosamt är att bygga klimatsmart och ger en win-win situation med väl genomtänkta lösningar som håller i längden och kan anpassas till våra kontinuerligt förändrade behov som påverkar de funktionella kraven. Vi vet att dagsljus (och utblick) ökar produktiviteten, motivationen och inverkar positivt på studieresultaten, att naturligt ljus skyndar på tillfrisknandet i vården, minskar risken för hjärt-/kärlsjukdomar och högt blodtryck samt ger bättre nattsömn och därmed förbygger alla de hälsoproblem som sömnbrist medför. Marie-Claude Dubois, dagsljusforskare vid Lunds universitet, menar att vi i Sverige bör vi ta bristen på dagsljus, särskilt under vinterhalvåret, på mycket större allvar.⁷ Boverket *rekommenderar* en dagsljusfaktor (DF) på minst 1,0 procent i boendemiljöer (vilket motsvarar ett rums fönsteryta på 10 procent av golvytan) men det finns för lite forskning kring vilken DF-nivå som kan anses vara rimlig ur ett hälsoperspektiv. I Danmark gäller exempelvis att DF ska uppgå till minst 2 procent halvvägs in i rummet och i arbetszoner. Önskvärt vore att utreda dagsljusfaktorn och ta hänsyn till landets geografiska skillnader samt göra rekommendationen till ett krav. Viktigt är att inte bara se till mängden ljus, även kvaliteten är avgörande. Vi behöver tillgodogöra oss de olika ljustyperna under dagen vilket idag inte går att ersätta med artificiellt ljus.

En god vägledning att bygga hälsosamt går att finna i certifieringen WELL som är den första att sätta människors hälsa och välmående i byggnader i centrum OCH med fördel kombineras med en miljöcertifiering.

Kompetensförsörjning

Redan idag har byggbranschen utmaningar med kompetensförsörjningen. Boverket eller annan myndighetsinstans bör i god tid innan lagen träder i kraft erbjuda utbildning till alla aktörer som berörs av lagförslaget. Utbildningen bör omfatta livscykelberäkning, inhämtande av klimatdata samt kalkyl- och beräkningsprogram.

Offentlig sektor viktig förebild

Den offentliga sektorn är en viktig förebild som i egenskap av största upphandlare spelar en avgörande roll för genomförandet och för att få snabbt genomslag och resultat. Mycket arbete bör därför läggas på att utbilda offentliga upphandlare i att värdera klimatsmarta val och kvalitet i relation till priset. Här spelar både livscykelanalyser och återbruksmöjligheter en avgörande roll för att sätta press på branschen att ta fram de innovationer som önskas för det erforderliga tekniksiftet.

---

⁶ Boverket. Förslag till ändring i Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd, dnr: 6664/2017.

⁷ Daylighting and Lighting under a Nordic Sky. Marie-Claude Dubois. 2019.

Konsekvenser för små och medelstora företag

Förslaget riskerar att få konsekvenser för små och medelstora företag och missgynna konkurrensen. Viktigt är därför att genomföra informations- och vägledningsinsatser samt aktivt stödja småföretagen för att säkerställa en sund konkurrens. De flesta av Glasbranschföreningens medlemmar är små till medelstora företag som verkar lokalt i unika projekt (det vill säga utan serietillverkning) och inte har möjlighet att sprida kostnader på ett större antal projekt eller investera i licenskostnader för klimatkalkyler.

Tidsplan

Införandet av klimatdeklarationslagen bör innehålla en tidsplan och närmare specifikation om kommande kravställningar. Detta för att branschen ska utveckla lösningar som motsvarar framtida förväntningar och hinna skapa produktionsmöjligheter. Av tidsplanen bör även framgå om fler delar i byggnaden planeras omfattas av deklarationsreglerna och om det kommer att ställas krav på användnings- och slutskedet där inte minst återbruk har stor inverkan på produktutvecklingen. Det finns redan idag en efterfrågan på återbrukat material men inget tillräckligt omfattande system/plattform som möjliggör storskalig recirkulation. För att underlätta återbruk (och återvinning) behöver nya produkter vara försedda men en

märkning som tydligt anger innehåll, information om produktens egenskaper, materialandelar, demonteringsanvisningar och, i de fall det är oundvikligt, information om avfallshantering. Ett förtydligande om vem i kedjan från producent till användare tillika restavfallsgenererare som har rådighet och ansvar för att minska andelen fossilt i restavfallet vore önskvärt.

Slutnotan

Förutsatt att de beräknade kostnaderna för upprättandet av klimatdeklarationen stämmer, är den stora frågan vad den som betalar slutnotan får för pengarna. En köpare av ett serietillverkat småhus förväntas betala 48 000 kr (siffran kan ifrågasättas) för en klimatdeklaration som, med dagens förslag och i bästa fall om byggherren gjort sig besväret att inkomma med specifik data, endast ger en någorlunda bild av klimatskärmens, den bärande konstruktionens och innerväggarnas klimatpåverkan under byggfasen. De pengarna hade kunnat läggas på konkreta miljöåtgärder som att uppgradera till bergvärme eller solceller på taket. Klimatdeklarationen måste tillföra ett mervärde för att marknaden ska förstå nyttan och vilja bidra.

Resurser till Boverket

Det är viktigt att regeringen tillsätter tillräckligt med resurser till Boverket som såväl ska upprätta klimatdatabasen och inhämta all den nödvändiga data (en mängd som inte bör underskattas), upprätta ett register och genomföra informationskampanjer. Lägg därtill att det kommer att finnas ett stort utbildningsbehov och behov av uppföljning.

Skulle resurserna inte räcka riskerar vi en fördröjd hantering av bygglov och slutbesked. Den ökade belastningen på såväl Boverket som byggnads- och stadsdelsnämnder kan innebära en förlängd byggprocessen vilket vore särskilt olyckligt i eftersviterna av Covid-19.

Undvika vaga begrepp

Precis som reformeringen av byggreglerna och det arbete som läggs ner på att modernisera dessa, måste även lagen om klimatdeklarationer ha som mål att föreskrifterna ska vara tydliga utan vaga formuleringar och begrepp samt ge svar på frågor som vem, vad, hur, när. Exempel på formuleringar

som kräver förtydligande är ”att minska klimatpåverkan vid uppförande av byggnader genom att synliggöra denna påverkan”, minska med hur mycket? ”Användningen av produktspecifika klimatdata med högre noggrannhet ska uppmuntras”, uppmuntras hur? Vidare bör serietillverkning kvantifieras, det är stor skillnad att fördela kostnader på 10, 50 eller 500 småhus.

Sund konkurrens och småföretagande

För att vi ska ha en sund konkurrens och en väl fungerande byggmarknad behöver vi ha en stark och bred företagsbas med många olika aktörer, stora som små. Branschens komplexitet kräver specialistkunskap inom många områden varför det också är viktigt att marknaden tillåter nischade och specialiserade företag, som inte sällan är av mindre storlek. Vidare är det ur ett hållbarhetsperspektiv viktigt att värna lokala aktörer samt säkerställa förutsättningar för byggande över hela landet.

Att undanta privatpersoner från plikten att klimatdeklarera kan vara ett sätt att inte helt slå undan benen för småföretagen, dock anlitar även dessa i de flesta fall professionella byggherrar och köper sina unika hus av exempelvis Willa Nordic eller Arkitekthus. Fler åtgärder krävs och ett förslag skulle kunna vara att offentliga upphandlare premierar små- och medelstora företag och ersätter dessa för den ökade kostnaden.

Vid frågor om remissvaret vänligen kontakta:
Melinda Lemke, projektledare
Glasbranschföreningen
Tel.: 08 – 453 90 75
Melinda.lemke@gbf.se